

NOKUTs evaluering av lektorutdanning for trinn 8 – 13: Spørsmål til selvevaluering

Bakgrunn for evalueringen av lektorutdanningene

Denne evalueringen følger opp [NOKUTs kartlegging av lektorutdanningene](#) som var basert på offentlig tilgjengelige data. Rapporten viste at lektorutdanningene stort sett rekrutterte studenter med gode karakterer fra videregående skole, men at utdanningene hadde høyt tidlig frafall og lav gjennomføring. Den tydeliggjorde også flere utfordringer i lektorutdanningene knyttet til samspill mellom teori og praksis og til kompleks organisering. Kartleggingen hadde ikke tilstrekkelig datagrunnlag for å trekke konklusjoner om årsakene til disse utfordringene, eller eventuelle sammenhenger mellom disse spesifikke utfordringene og frafallet fra lektorutdanningen. NOKUT besluttet derfor å følge opp kartleggingen med en evaluering av lektorutdanningene, med et ønske om å bidra til videre kvalitetsutvikling i lektorutdanningene.

[Evalueringen av lektorutdanningene](#) inngår i NOKUTs samlede fokus på lærerutdanning de siste årene, med eksempelvis [APT-prosjektet for grunnskolelærerutdanningen \(GLU\)](#) og [kartlegging av praktisk-pedagogisk utdanning \(PPU\)](#). Den er en del av NOKUTs arbeid med å evaluere, analysere og formidle informasjon om kvalitetstilstanden i norske studieprogrammer.

Arbeidet med evalueringen startet våren 2020 og har som formål å formidle ny kunnskap om kvalitetstilstanden i lektorutdanningene. Evalueringen skal ha nytteverdi for lektorutdanningene og NOKUT har derfor invitert representanter fra lektorutdanningene på campus og i praksisfeltet til å delta i utviklingen av evalueringen, sammen med andre interessenter.

I løpet av mai og juni 2020 hadde vi digitale innspillmøter med en rekke interessenter. I disse møtene ba vi blant annet om innspill til hvilke tema det ville være nyttig å se på i evalueringen.

Evalueringens sakkyndige komité hadde sitt første møte i august og diskuterte da valg av evalueringstema og evalueringsspørsmål basert på disse innspillene og funnene fra kartleggingen.

Forslaget til evalueringstema og evalueringsspørsmål ble diskutert med evalueringens referansegruppe i september og sendt på høring i oktober. Det kom inn [21 høringsvar](#). Den sakkyndige komitéen brukte innspillene til å ferdigstille evalueringstema og evalueringsspørsmål, og disse ble publisert på nettsida vår i begynnelsen av januar 2021.

Evalueringsspørsmålene er spørsmålene *komitéen* skal svare på i evalueringen av lektorutdanningene. Dere finner en oversikt over disse spørsmålene [her](#). Dere kan også lese mer om arbeidet som er gjort i evalueringen så langt, om hvordan vi har jobbet med høringsvarene, og om hva som skal skje videre i evalueringen.

Selvevalueringen

Selvevalueringene skal bidra til evalueringens kunnskapsgrunnlag, sammen med andre kvantitative og kvalitative data. Selvevalueringen skal også legge til rette for refleksjoner rundt viktige styrker, utfordringer og utviklingsmuligheter i deres lektorutdanning.

Hver institusjon skal skrive én selvevaluering. Etersom lektorutdanningene inkluderer mange ulike aktører med ulike perspektiver og erfaringer er det viktig at dere involverer flere av disse i arbeidet med å svare på spørsmålene i selvevalueringen. Her tenker vi særlig på studenter, nyutdannede lektorkandidater, praksiskoordinatorer og praksislærere, programansvarlige og annen ledelse,

fagansatte tilknyttet profesjonsfaget og studiefagene, og administrativt ansatte. Forskjellige aktører kan, helt legitimt, ha forskjellige og kanskje til og med motstridende synspunkter og prioriteringer, og det er viktig å få frem disse forskjellene i selvevalueringen. **Vi ber dere derfor beskrive hvilke aktører dere har involvert i arbeidet med de ulike svarene og hvordan dere har involvert dem.** I noen tilfeller ber vi dere også spesifikt om å involvere representanter fra praksisskoler i arbeidet med å svare på spørsmål. Det kan være nyttig å nedsette en egen arbeidsgruppe som jobber med selvevalueringen eller å diskutere svarene i eksisterende fora, som for eksempel programråd.

Når dere svarer på spørsmålene, ber vi dere skille mellom studieprogrammer/studieretninger der det er mulig og relevant.

I tillegg ber vi dere om å begrunne svarene, ved å konkretisere dem og illustrere med eksempler, og dokumentere dem så langt det lar seg gjøre. Eksempler på relevant dokumentasjon kan være oversikt over studiedesign, studieplaner, emneplaner, eksamensoppgaver, informasjon på nettsider, møteplaner, møtereferater, rapporter (eksempelvis kvalitetssikringsrapporter eller rapporter fra arbeidsgrupper), undersøkelser og evalueringer (til eller fra studenter, kandidater, praksisskoler, arbeidsgivere, med mer) og samarbeids-/praksisavtaler. Dere kan også inkludere eksempler fra undervisningsfagene, som undervisningsplaner eller oppgaver for ett fag, for å illustrere tiltak i undervisningen. Nummerer vedleggene slik at dere kan referere til dem i løpende tekst. Vi ønsker kun dokumentasjon som det er referert til i besvarelsen. Svarene bør kunne leses uavhengig av dokumentasjonen. Dokumentasjonen er ment å understøtte det som står skrevet i besvarelsen. Der dere ikke har relevant dokumentasjon, ber vi om at dere oppgir dette eksplisitt.

Nedenfor finner dere spørsmålene vi ber dere svare på i selvevalueringen.

Svarene skrives inn i tekstboksene i dette dokumentet og den ferdig utfylte selvevalueringen kan være på **opptil 30 sider**. Vedlegg kommer i tillegg. Selvevalueringen, med vedlegg, sendes til postmottak@nokut.no med emnetittel «Evalueringen av lektorutdanningene» **innen 7. mai 2021**. Dersom eposten overstiger 50 Mb, må den sendes via Filesender (som institusjonene skal ha tilgang til via UNIT).

Ta gjerne kontakt med Inger-Lise Kalviknes Bore (ikb@nokut.no) eller Marie Christine Boilard (mcb@nokut.no) underveis dersom dere har spørsmål eller ønsker å diskutere noe.

Tema 1: Nasjonal styring og institusjonell autonomi

Under dette temaet skal komitéen vurdere rammene og handlingsrommet i nasjonale strategi- og styringsdokumenter (vi tenker her særlig på [forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8–13](#), [nasjonale retningslinjer for lektorutdanning for trinn 8–13](#) og [Lærerutdanning 2025](#)), og hvilke muligheter og utfordringer dette medfører for arbeidet med utdanningskvalitet i de ulike lektorutdanningene.

For å gjøre dette skal komitéen blant annet undersøke hvordan ulike aktører forstår og bruker dokumentene, og hvordan de opplever dokumentenes nytte og handlingsrom. Komitéen skal også se på nasjonal finansiering av lektorutdanning opp mot nasjonale ambisjoner og institusjonelle ressurser og prioriteringer.

For å bidra til datagrunnlaget for dette evalueringstemaet, ber vi dere svare på følgende spørsmål:

1.1 Hvordan opplever dere handlingsrommet som rammeplanen og retningslinjene gir for arbeidet i deres lektorutdanning?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer:

- deres opplevelser av dokumentenes nytteverdi for arbeidet med lektorutdanning
- deres opplevelse av hvilket handlingsrom dokumentene gir dere i dette arbeidet
- hvordan dere bruker dette handlingsrommet, f.eks. gjennom hvordan dere operasjonaliserer relevante krav/begreper/retningslinjer/anbefalinger i deres egne styringsdokumenter, gjennom planarbeid, gjennom kvalitetsarbeid, med mer
- eventuelt andre nasjonale styrings- eller strategidokumenter som dere opplever som spesielt viktige for arbeidet med deres lektorutdanning

1.2 Hvordan opplever dere at rammeplanen og retningslinjene påvirker rekruttering, innpassing, forsinkelser, omvalg, frafall og fullføring i deres lektorutdanning? Hvis det er andre former for nasjonale styrings- og strategidokumenter som påvirker dette, kan dere inkludere dem i svaret.

Her ønsker vi at dere beskriver både fordeler og ulemper knyttet til nåværende styring på disse områdene.

1.3 Ifølge rammeplanen skal lektorutdanningen være både profesjonsrettet og forskningsbasert. Hvordan fortolker dere disse begrepene og hvordan opplever dere samspill eller spenninger mellom disse to forventningene i deres lektorutdanning?

1.4 I strategidokumentet [Lærerutdanning 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene](#) legger Kunnskapsdepartementet frem store ambisjoner for lærerutdanningene.

Hvordan opplever dere samsvar eller spenninger mellom nasjonal finansiering, nasjonale ambisjoner, institusjonelle ressurser og institusjonelle prioriteringer?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer:

- deres opplevelser av samsvar eller spenninger mellom nasjonal finansiering og nasjonale ambisjoner
- deres opplevelser av samsvar eller spenninger mellom nasjonale ambisjoner og institusjonelle ressurser og prioriteringer
- i hvilken grad dere opplever at finansieringen gir det nødvendige handlingsrom for vedlikehold og utvikling av utdanningskvalitet
- eventuelt nytten av andre former for økonomisk støtte, for eksempel fra Diku.
- deres opplevelser av samsvar eller spenninger mellom nasjonale ambisjoner og institusjonens eller programmets egenart.

Tema 2: Ledelse, organisasjon og samarbeid

NOKUTs kartlegging viste at lektorutdanningene er organisert på ulike måter ved de ulike UH-institusjonene, men hadde ikke datagrunnlag for å undersøke de ulike løsningene nærmere. Under dette temaet skal komitéen derfor beskrive lektorutdanningenes ledelses- og organisasjonsstrukturer og vurdere hvilke muligheter og utfordringer de medfører for arbeidet med kvalitet i lektorutdanningene. Som en del av disse undersøkelsene skal komitéen se på arenaer og former for samarbeid mellom aktører i lektorutdanningene, samt rolleforståelse, ansvarfordeling og kommunikasjon. I tillegg skal komitéen frembringe kunnskap om aktørers opplevelser av faglig og økonomisk handlingsrom, og av kvalitet i den administrative og faglige organiseringen av studiet.

Med ledelses- og organisasjonsstrukturer mener vi hvordan de enkelte lektorutdanningene er organisert og ledet. Her tenker vi blant annet på administrasjon, ledelse og økonomi, eierskap og ansvarfordeling, og strukturer for kommunikasjon, koordinering og samarbeid (mellom ulike fagmiljøer og institusjonenheter, mellom lektorutdanningene ved ulike UH-institusjoner, mellom UH-institusjoner og praksisfeltet, med mer).

Samarbeid mellom campus og praksisskoler inngår som en viktig del av dette evalueringstemaet, og vi mener derfor det er spesielt viktig å inkludere representanter fra praksisskoler i arbeidet med å svare på spørsmål 2.1, 2.2 og 2.3.

For å bidra til datagrunnlaget for dette evalueringstemaet, ber vi dere svare på følgende spørsmål:

2.1 Hvordan er ledelse og organisering av lektorutdanningen strukturert ved deres institusjon?

Her ønsker vi at dere beskriver og diskuterer styrker og utfordringer med deres egen organisasjon knyttet til aspekter som:

- ledelsesstrukturen i lektorutdanningen, inkludert fora for ledelse, koordinering og ressursfordeling

- viktige roller og funksjoner i ledelsen og organiseringen av lektorutdanningen på campus og i skolen
- viktige formelle og uformelle arenaer og former for samarbeid, inkludert samarbeid med skoler og skoleeier
- viktige kanaler og former for kommunikasjon mellom ulike aktører på campus, i skolen og hos skoleeier
- ansvarsfordeling mellom de ulike aktørene (inkl. praksisfeltets medansvar for lektorutdanningen)
- muligheter for å avdekke og arbeide med spenninger og motsetninger både av prinsipiell og praktisk karakter

2.2. Hvordan fremmer eller hemmer disse ledelses- og organisasjonsstrukturene arbeidet i deres lektorutdanning?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer hvordan strukturene fremmer eller hemmer f.eks. samarbeid og kommunikasjon, organisering av undervisning, ressursfordeling, rolleforståelse og ansvarfordeling.

2.3 Hvordan opplever dere handlingsrommet som disse ledelses- og organisasjonsstrukturene gir for arbeidet i deres lektorutdanning?

Her tenker vi både på det økonomiske og det faglige handlingsrommet. I svaret kan det for eksempel være relevant å inkludere aspekter som samarbeid og kommunikasjon, organisering av undervisning, ressursfordeling, rolleforståelse og ansvarfordeling.

2.4 Hvordan og i hvilken grad samarbeider dere med andre UH-institusjoner om lektorutdanning?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer:

- hvem som er deres viktigste samarbeidspartnere
- deres mål for samarbeidet og hva dere har oppnådd
- viktige arenaer for samarbeid
- viktige former for samarbeid
- muligheter og utfordringer knyttet til slikt samarbeid

Tema 3: Helhet og sammenheng

Lektorutdanningene er komplekse, tverrfaglige studieprogrammer. Ifølge rammeplanen skal lektorutdanning være «integrert, profesjonsrettet og forsknings- og erfaringsbasert.» Utdanningen skal også «være av høy faglig kvalitet og med helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, fagstudier og praksis.» I tillegg skal utdanningen «organiseres på en måte som sikrer progresjon og sammenheng mellom de faglige elementene som inngår» og «det skal være progresjon i praksisopplæringen.» NOKUTs kartlegging viste at studenter ønsket mer kobling mellom studiefag, profesjonsfag og praksisopplæring, og «faglig integrasjon» ble diskutert som en viktig utfordring i de fleste innspillsmøtene.

Komiteéen skal derfor undersøke hva ulike aktører gjør for å utvikle helhet og sammenheng i lektorutdanningene. Slike tiltak og aktiviteter kan for eksempel være utvikling av programdesign eller kvalitet i undervisning og praksisopplæring, bruk av mentorordninger, med mer. Sammenhengen mellom campus og praksisskoler inngår som en vesentlig del av dette evalueringstemaet.

Komiteéen skal også identifisere muligheter og utfordringer knyttet til dette arbeidet og faktorer som fremmer og hemmer helhet og sammenheng i lektorutdanningene.

For å svare på disse evalueringsspørsmålene skal komiteéen først kartlegge hvordan utvalgte aktører i lektorutdanningene oppfatter betydningen av «helhet og sammenheng» og hvordan de oppfatter betydningen av «integrasjon», «progresjon», «profesjonsretting», og «forskningsbasert utdanning» for tilretteleggelsen og gjennomførelsen av deres lektorutdanning. En slik kartlegging vil gi komiteéen større innsikt i valgene de ulike aktørene i lektorutdanningene tar i arbeidet med helhet og sammenheng, og i de ulike måtene aktørene jobber med helhet og sammenheng. Dette vil gjøre komiteéen bedre i stand til å forstå institusjonenes og programmenes egenart, og til å analysere ulike lokale systemer, prosesser og resultater.

Helhet og sammenheng mellom profesjonsfag, studiefag og praksisopplæring inngår som en viktig del av dette evalueringstemaet, og vi mener derfor det er spesielt viktig å inkludere representanter fra praksisskoler i arbeidet med å svare på spørsmål 3.1, 3.2, 3.3 og 3.4.

For å bidra til datagrunnlaget for dette evalueringstemaet ber vi dere svare på følgende:

3.1 Vi ber dere beskrive studiemodellen deres og legge ved studieplanen deres.

Her ønsker vi at dere beskriver og reflekterer rundt studiemodellen deres, inkludert plassering av emner i disiplin fag, fagdidaktikk og pedagogikk samt praksisopplæring i studieløpet. Vi ber dere også indikere hvilke emner som kun er rettet mot lektorstudenter og hvilke emner som også er rettet mot andre studenter. Spesifiser hvor mange studiepoeng emnene gir.

3.2 Hvordan oppfatter dere begrepene «helhet og sammenheng», «integrasjon», «progresjon», «profesjonsretting», «forskningsbasert utdanning» og «erfaringsbasert utdanning» i deres lektorutdanning?

Her ønsker vi at dere artikulere ulike aktørers oppfattelse av hva som kjennetegner god helhet og sammenheng, god integrasjon, god progresjon, profesjonsretting og forsknings- og erfaringsbasert utdanning, og samspill mellom disse i deres lektorutdanning. Vi ønsker også at dere diskuterer eventuelle spenninger mellom ulike aktørers oppfattelser.

3.3 Hvordan arbeider dere for å utvikle god helhet og sammenheng i deres lektorutdanning?

Her ønsker vi at dere beskriver og diskuterer:

- tiltak og aktiviteter som skal bidra til å utvikle helhet og sammenheng i lektorutdanningen, inkludert i og mellom disiplin-fag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksisopplæring
- rolle- og ansvarsfordeling mellom ulike aktører i dette arbeidet

3.4 I hvilken grad oppnår dere god helhet og sammenheng i deres lektorutdanning?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer:

- resultatene fra arbeidet med å utvikle god helhet og sammenheng i deres lektorutdanning
- hva som hemmer eller fremmer god helhet og sammenheng i deres lektorutdanning (f.eks. styrker og svakheter i deres arbeid for å utvikle god helhet og sammenheng, ressurser og prioriteringer, andre viktige muligheter og utfordringer som finnes i deres kontekst, med mer)
- hva som har fungert bra og mindre bra for å utvikle god helhet og sammenheng i deres lektorutdanning
- hva som kan gjøres eller kunne vært gjort bedre for å videre utvikle god helhet og sammenheng

Tema 4: Lektorstudentenes identitet og tilhørighet

Gjennom studieløpet møter lektorstudentene ulike faglige, sosiale og profesjonelle fellesskap. Dette kan medføre både muligheter og utfordringer, blant annet knyttet til læringsmiljø og til opplevelser av å ha flerdimensjonale eller fragmenterte identiteter.

Komiteéen skal derfor vurdere hvordan lektorutdanningene legger til rette for at lektorstudentene skal oppleve tilhørighet til lektorutdanningen og utvikle profesjonsidentiteter bestående av ulike grader av disiplin-fag, pedagogikk, fagdidaktikk og profesjonsutøvelse. Slik tilrettelegging kan for eksempel skje gjennom undervisning, gjennom tilbud om andre faglige eller sosiale aktiviteter,

gjennom tilbud om møteplasser, med mer. Komitéen skal også vurdere hva som fremmer og hemmer dette arbeidet.

Tiltak og aktiviteter i praksisskoler inngår som en viktig del av dette evalueringstemaet, og vi mener derfor det er spesielt viktig å inkludere representanter fra praksisskoler i arbeidet med å svare på spørsmål 4.1 og 4.2.

Som en del av dette vurderingsarbeidet skal komitéen frembringe kunnskap om lektorstudentenes opplevelser av identitet og tilhørighet, deres opplevelser av sosiale og faglige fellesskap, og deres opplevelser av motivasjon, innsats og trivsel. Her vil det være viktig å se funn fra disse undersøkelsene i kontekst av funn knyttet til de andre evalueringstemaene.

For å bidra til datagrunnlaget for dette evalueringstemaet, ber vi dere svare på følgende spørsmål:

4.1 Hvordan legger dere til rette for at lektorstudentene skal oppleve tilhørighet til lektorutdanningen og utvikle profesjonsidentiteter?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer:

- hva dere legger i begrepet «profesjonsidentitet»
- tiltak og aktiviteter som skal bidra til at lektorstudentene skal oppleve tilhørighet til lektorutdanningen og utvikle profesjonsidentiteter (for eksempel gjennom programdesign, tilbud om fysiske eller digitale møteplasser, bruk av mentorordning, med mer)
- muligheter for relasjonsarbeid i undervisningen (for eksempel knyttet til muligheter for å kunne gi emosjonell støtte til studentene i utfordrende situasjoner)
- praksisskolelert tiltak og aktiviteter
- studentenes egne tiltak og aktiviteter
- sosiale, faglige og profesjonelle fellesskap

Her ønsker vi også at dere presiserer så langt det lar seg gjøre på hvilket nivå hver av disse aktivitetene skjer (f.eks. på kull-/klassenivå, programnivå, utdanningsnivå, innad i studiefag, med mer) og/eller hvem som deltar i disse aktivitetene.

4.2 Hva fremmer eller hemmer dette arbeidet?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer styrker og svakheter i arbeidet med å tilrettelegge for at lektorstudentene skal oppleve tilhørighet til lektorutdanningen og utvikle profesjonsidentiteter, viktige utfordringer som hemmer dette arbeidet, og muligheter for videre utvikling. Vi ønsker også at dere vurderer tilgjengelige ressurser og prioriteringer som påvirker dette arbeidet.

Tema 5: Nye lektorers kompetanse og videre utvikling

Dette evalueringstemaet belyser det den sakkyndige komitéen omtaler som lektorutdanningenes «produktkvalitet», altså nyutdannede lektorers forutsetninger for å bidra i dagens og i fremtidens

skole. Her skal komiteen frembringe kunnskap om hvordan nyutdannede lektorers kompetanse oppfattes av undervisere i lektorutdanningene, av de nyutdannede lektorene selv, og av veiledere, lærere og ledelse i skolen. «Skolen» inkluderer her ungdomsskole og videregående opplæring (studieforberedende og yrkesfag). Komiteen skal også undersøke hvordan nyutdannede lektorer opplever at de får brukt og utviklet sin kompetanse, og hva som fremmer og hemmer videre utvikling.

Her kan komiteen vurdere disse funnene opp mot detaljnivået og omfanget av læringsutbyttebeskrivelsene i rammeplanen, og i kontekst av funn knyttet til evalueringstema 1 (Nasjonal styring og institusjonell autonomi).

For å bidra til datagrunnlaget for dette evalueringstemaet, ber vi dere svare på følgende spørsmål:

5.1 Hva slags kompetanse mener dere nyutdannede lektorer bør ha for å imøtekomme skolens behov i dag? Hva slags kompetanse mener dere de bør ha for å imøtekomme skolens fremtidige behov? Hvorfor er denne kompetansen viktig?

5.2 Hvordan legger dere til rette for at kandidatene deres får utviklet denne kompetansen? (For eksempel gjennom studiedesign, prosjekter, oppgaver, med mer.)

Her ønsker vi at dere beskriver hva dere gjør og diskuterer styrker og svakheter, viktige utfordringer og muligheter for videre utvikling i dette arbeidet.

5.3 Hvordan bidrar arbeidet med masteroppgaven til å utvikle deres kandidaters kompetanse?

5.4 Hvordan legger dere til rette for at masteroppgaven skal være profesjonsrelevant?

Her ønsker vi at dere beskriver og vurderer:

- hva dere mener er en profesjonsrelevant masteroppgave
- tiltak og aktiviteter som bidrar til at studentene deres skriver en profesjonsrelevant masteroppgave
- hva som fremmer eller hemmer dette arbeidet (inkl. styrker og svakheter i arbeidet for å legge til rette for at studentene deres skriver en profesjonsrelevant masteroppgave, viktige utfordringer som hemmer dette arbeidet, og muligheter for videreutvikling)

6. Ytterligere kommentarer

Her har dere mulighet til å legge til informasjon og refleksjoner som ikke er dekket av de andre spørsmålene. Dette kan for eksempel være informasjon om eventuelle endringsprosesser eller planlagt utviklingsarbeid, eller informasjon om det dere ser som de viktigste styrkene og utfordringene i deres lektorutdanning.